

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 30 april 1896 kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 13, 16, 20 och 22 riksdagsordningen.

Herr G. Odqvist har uti en inom Andra Kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion, n:o 240, hemställt, att Riksdagen måtte antaga nedanstående förslag till ändrad lydelse af §§ 13, 16, 20 och 22 riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

§ 13.

1. Andra Kammarens ledamöter skola till ett antal af tvåhundra-tre-tio väljas för en tid af tre år, räknade från och med januari månads början året näst efter det, under hvilket valet skett.

2. *I kommun*, hvars folkmängd uppgår till eller öfverstiger en tvåhundredretiondedel af folkmängden i riket, väljes, efter kommunens folkmängd, en riksdagsman för hvarje fullt tal, motsvarande nämnda del, af rikets folkmängd.

3. *Kommunerna* med mindre folkmängd, än i mom. 2 sägs, fördelas i så många valkretsar, som, med iakttagande af att hvardera utser en riksdagsman, erfordras för att de enligt både nästföregående och detta moment utsedde riksdagsmännen tillsammans skola uppgå till det i mom. 1 föreskrifna antalet riksdagsmän för hela riket. Vid denna fördelning i valkretsar, hvilken sker efter folkmängden, bestämmes först antalet valkretsar för hvarje län och sedan dessa valkretsars områden med hänsyn till länens indelning uti domsagor och tingslag eller härader och med iakttagande att stadskommun, som icke hör till domsaga, endast må förenas med närmast belägna tingslag eller härad.

4. Indelningen af omförmälda valkretsar så ock riksdagsmännens antal för hvar och en af de *kommuner*, hvilkas folkmängd *enligt mom. 2*, berättigar dem att *ensamme för sig* välja riksdagsman, bestämmes, efter ofvan angifna grunder, hvart *nionde* år af Konungen. Den ordning, som sålunda fastställes, vinner ej tillämpning förr än vid de val, hvilka näst derefter, enligt 15 § 1 mom., skola ega rum.

§ 16.

1. *Valen till riksdagsman förrättas omedelbart sålunda, att rösterna afgifvas särskildt för hvarje kommun inför kommunalstämmas ordförande eller magistrat; och skola för rösternas sammanräknande och fullmagts utfärdande åt den, som de flesta rösterna erhållit, valprotokollen insändas till domhafvanden i den domsaga, till hvilken valkretsen hörer, eller, om valkretsen lyder under flera domstolar i orten, till den domhafvande eller magistrat, under vilkens domstol största folkmängden lyder.*

Stad, som har att ensam sända flera riksdagsmän, må, på sätt om val till stadsfullmäktige är stadgadt, kunna indelas i valkretsar.

2. Kommuner, som hafva att gemensamt välja riksdagsman, ega dock begagna det *medelbara* valsättet, derest flertalet af de röstberättigade så beslutar. Då förslag härom af de röstberättigade i en kommun väckes medelst beslut, fattadt inför kommunalstämmas ordförande eller magistrat, varder sådant meddeladt Konungens befallningshafvande, som från öfriga till valkretsen hörande kommuner inforrdar de röstberättigades röster och utfärdar kungörelse om utgången, efter ty som de flesta rösterna varit för bifall eller afslag. I sistnämnda fall kan frågan icke förr, än en tid af fem år derefter förflutit, å nyo upptagas. Beslutas åter förändringen, träder den i kraft vid det val, som näst efter en månad från kungörelsens utfärdande inträffar, och gäller för en tid af minst fem år, hvarefter beslut om dess upphörande kan på lika sätt som om dess införande fattas.

3. *Vid de medelbara valen utses riksdagsman medelst elektor.* För hvarje kommun *väljes* inför kommunalstämmans ordförande *eller magistraten* en elektor och derutöfver, efter folkmängden, en för hvarje fullt tal af ett tusen. Desse elektor sammanträda till riksdagsmannaval inför domhafvanden i den domsaga, till hvilken valkretsen hör, eller, om *valkretsen lyder under flera domstolar i orten, inför den domhafvande eller magistrat, under vilkens domstol största folkmängden lyder.*

4. I stad, der magistrat ej finnes, skall den för sådan stad särskildt tillsatta styrelse eller dess ordförande taga den befattning med riksdagsmannaval, som enligt denna § samt 18, 20 och 22 §§ tillhör magistrat eller dess ordförande.

§ 20.

För den, som blifvit utsedd till ledamot i Andra Kammaren, utfärdas ofördröjligen fullmägt, underskrifven af *vederbörande valförrättare*. Fullmagterna böra hafva följande lydelse:

»Vid riksdagsmannaval, som den — — — hållits i N. N. *valkrets*» (eller i N. N. *kommun*»), »har N. N. blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för en tid af 3 år, räknade från och med den 1 januari nästkommande år» (eller, om valet hållits till följd af Konungens förordnande om nya val eller om riksdagsman eljest afgått innan den tid, för hvilken han blifvit vald, tilländalupit: »för tiden till den 1 januari år — —»), »hvarom detta länder till bevis och fullmägt.» Ort och tid.

§ 22.

1. Är någon missnöjd med val till riksdagsman i Andra Kammaren, må han deröfver anföra besvär hos Konungens befallningshafvande i valorten. För det ändamål eger klaganden hos domhafvanden eller magistrat, som slutligen handlagt *valet*, äska behörigt protokollsutdrag, hvilket genast eller inom högst två dagar derefter bör till klaganden utlemnas; och skall han, vid förlust af talan, sist inom åtta dagar efter valförrättningens slut ingifva sina besvär till Konungens befallningshafvande, som, på sätt i 11 § stadgas, lemnar vederbörande tillfälle att sig förklara samt sist innan nästa dags utgång, efter det den för förklarings afgifvande bestämda tid tilländalupit, sitt utslag i målet utfärdar.

2. Den med Konungens befallningshafvandes utslag missnöjde eger att, sist inom åtta dagar efter deraf erhållen del, till Konungens befallningshafvande inlemna sina besvär, ställda till Konungen, hvarefter med målet vidare så förhållas, som ofvan i 11 § sägs.

3. Vill någon klaga öfver besvär, hvarigenom af honom gjord afsägelse af riksdagsmannauppsdrag ej blifvit godkänd, förfares i afseende derå, om afsägelsen egt rum vid valtillfälle, enligt mom. 1 i denna § och, om afsägelsen efteråt skett hos Konungens befallningshafvande, enligt mom. 2.

Till stöd för detta förslag, som motionären uppgifver vara föranledt af den utaf Kongl. Maj:t ingifna propositionen om utsträckning af den politiska rösträtten, har motionären åberopat den motivering, som finnes anförd uti en af herr Ljungman afgifven reservation, fogad vid konstitutionsutskottets utlåtande n:o 6 vid 1894 års riksdag.

Såsom af det ifrågavarande förslagets innehåll framgår, åsyftar detsamma i främsta rummet att genomföra likställighet mellan land och stad i afseende å rätten att vara representerade i Riksdagens Andra Kammare samt innebär sålunda i detta hänseende en förändring, som i väsentlig mån skulle rubba en af hufvudgrunderna för de bestämmelser i riksdagsordningen, som med 1894 års representationsreform blifvit antagna. Då dessa bestämmelser ännu icke ens hunnit tillämpas, torde någon förändring af desamma, särskildt af så genomgripande beskaffenhet som den nu ifrågasatta, ingalunda böra ega rum. I följd häraf och med erinran att utskottet funnit sig böra afstyrka det förslag om ändring i gällande rösträttsbestämmelser, som föranledt motionen, anser utskottet motionärens förslag uti omförmälda hänseende icke böra föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Hvad angår det i motionen vidare framställda förslaget till sådan förändring af bestämmelserna rörande valsättet vid riksdagsmannaval till Andra Kammaren, att det omedelbara valsättet skulle fastställas såsom regel och det medelbara i stället utgöra undantag, tillåter sig utskottet erinra derom, att denna fråga, genom en vid utskottets utlåtande n:o 1 vid innevarande riksdag fogad reservation af herr Vahlin, redan varit understäld Riksdagens pröfning samt, till följd af kamrarnes skiljaktiga beslut vid nämnda utlåtandes behandling, för denna Riksdag förfallit; och torde fördenskull, på grund af 63 § riksdagsordningen, samma fråga icke böra till förnyad pröfning upptagas.

Utskottet hemställer alltså,

att herr Odqvists motion icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 april 1896.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservation

af herr *Ljungman* som yttrat:

»Då utskottets utlåtande synes mig grundadt icke blott på en oriktig uppfattning af motionen i fråga, utan äfven på en till sin innebörd vådlig misstyding af sista stycket i § 63 riksdagsordningen, har jag ansett, att utskottets utlåtande bort erhålla följande lydelse:

Såsom af det ifrågavarande förslaget innehåll tydligen framgår, afser detsamma allenast att, *under förutsättning af* att Kongl. Maj:ts proposition n:o 41 eller någotdera af de väckta förslagen om den politiska rösträttens utvidgning vinner bifall och det nuvarande förhållandet mellan den jordegande och den inkomsttagande befolkningens inflytande å valen till Riksdagens Andra Kammare väsentligen rubbas, genomföra likställighet mellan land och stad i afseende på rätten att vara representerade i nämnda kammare; men då utskottet i sitt utlåtande n:o 11 redan afstyrkt samtliga de åberopade förslagen, får utskottet alltså hemställa,

att herr Odqvists motion icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd.»

Herrar *Unger*, *Gustaf Berg* och *Dahn* hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.

Herr friherre *Akerhielm* har begärt få antecknadt, att han ej närvarit vid slutliga handläggningen inom utskottet af förevarande ärende.